

mentálását végeztük el. A kerámia-leletek alapján a terület már a 13. századtól lakott. A vizsgált falat valamikor a 15. században építik törtkővel, jó minőségű, szürkésfehér, erősen meszes habarccsal, 130 cm vastagsággal. Feltűnő a 16. századi leletek elenyésző száma és a 17. századi leletek hiánya. A jelenlegi kastély építéskor a falmaradvány még látszik. Visszabontásának módja a vizsgált szakaszon arra utal, hogy a kastélyhoz tartozó park kialakításakor támfal szerepet kap. Később, már a saroktorony bővítése után e falat, mint alapot használják egy gyenge habarcsú kő-tégla vegyes falazatú támfal építéséhez.

A fal „belső” oldalán, a vizsgált ponton két épített csatorna maradványára bukkantunk. Mindkét csatorna nagyméretű téglából, szegmens ívű boltozattal készült. A csatornák a barokk kastély csapadékvizének elvezetésére szolgáltak – a II. csatorna építéskor az I. csatorna funkcióját vesztette – különböző időszakokban. A vizsgált falról az eddigi kutatás időbeni és területi korlátai miatt nem lehetett megállapítani, hogy milyen épülethez tartozott, de méretei és a terület településszerkezeti elhelyezkedése alapján valószínűleg valamely középkori birtokos család rezidenciájához tartozhatott.

MAJCHER TAMÁS

127. Mór, Árkpuszta

(Fejér megye) **Á; Kk**

Vízvezeték építéséhez kapcsolódó leletmentésünk során a középkori írott forrásokból ismert Árki falu templom körüli temetőjének 11 melléklet nélküli sírját tártuk fel. A település egy másik pontján egy kétszer megújított sütőfelületű, a tapasztásból előkerült edénytöredékek alapján a 13–14. századra keltezhető kemencét bontottunk ki.

A leletmentésen részt vett Váczi Gábor régészhallgató (ELTE RI).

KULCSÁR MIHÁLY

128. Nagykanizsa, Bajcsa – Vár

(Zala megye) **Kú**

Bajcsa egykori „erőssége” a közigazgatásilag Nagykanizsához tartozó falu DK-i határában emelkedő magasabb dombon állt. A domb ma működő homokbánya, ezért 1995-től megindult a maradványok régészeti mentése.

Bajcsa várát 1578-ban a török elleni végvári lánc részeként a stájer rendek kezdték építtetni Kanizsa mellé, a stájer területek és a Mura-vidék fokozottabb védelmére. A várat legkésőbb 1600-ban, Kanizsa török kézre kerülésének idején adták fel, a kedvezőtlen talajviszonyok miatt azonban fokozatos felhagyása már

korábban megkezdődött. A várról jelentős részben Stájerország gondoskodott, ennek köszönhető, hogy építésére, felszerelésére, őrségére vonatkozóan különösen gazdag írott forrásanyag maradt fenn a grazi (stájer tartományi) levéltárban. Az ásatáson észlelt jelenségek és régészeti leletek így több esetben összevethetők az írott forrásokkal. A vár ellátásában a környékbeli települések is részt vállaltak, ezért a régészeti feltárás során a stájer illetve stájer közvetítéssel érkező különféle nyugat-európai termékek mellett magyar s horvát áruk is felszínre kerültek.

1998-ban az „erősség” K-i illetve ÉK-i részén a legfelső teraszon dolgoztunk, mintegy 3000 m²-nyi területet tártunk fel. 54 objektumot dokumentáltunk, ezek között gödrök, vermek, latrinák, gerendavázis téglalapozású építményeket jelző cölöphelyek illetve téglafal-maradványok, a felszíni építmények mellett pedig földbe mélyített gazdasági objektumok voltak, mély tároló vermekkel. Egy vassalakkal borított nagyobb folt jelzi a kovácműhely helyét. A vár K-i szélén, a várárok mellett rábukkantunk a dombtetőn kiépített paliszád egy hosszabb szakaszára is. A vár közepén egy kb. 500 m²-es üres területet, a központi belső udvar helyét regisztráltuk.

A felszínre került leletanyag ez évben különösen gazdag volt, velencei üvegek sokasága, ép fazekak, korsók sorozata, ritka német és itáliai edények töredékei, különféle vaseszközök, fémedények mellett számos pénz is fémjelzi ezt az évet.

Az ásatáson részt vett: Frankovics Tibor (Göcseji Múzeum, Zalaegerszeg), Rózsás Márton (Dráva Múzeum, Barcs), Szigeti Judit egyetemista (ELTE, Budapest).

VÁNDOR LÁSZLÓ – KOVÁCS GYÖNGYI

129. Nagykanizsa, Bilkei-dűlő

A részletes jelentést lásd a 37–43. oldalon.

(Zala megye) **B**

HORVÁTH LÁSZLÓ

130. Nagykanizsa, Palin – Anyagnyerőhely

(Zala megye) **U; N**

A város É-i szélén, egy korábban már ismert újkőkor végi (lengyeli kultúra) lelőhelyen, – amelyen alkalmi földkitermelést folytatnak – újabb objektumokat bolygattak meg. A környezetéből kiemelkedő dombon leletmentésünk kiderült, hogy legalább hármasszoros árokrendszer foghatta körbe a dombtetőt DK-i részén külön kis „füllel” (kapu). A nagyobb árok átlagosan 3 m szélességű és 2,5 m mélységű, ennek 20 méteres egybefüggő szakaszából sok edénytöredék, állatcsont került felszínre. A leletanyag a lengyeli kultúra klasszikus fázisába sorolható. Egy kisebb objektumban sok

Tokaj-vidéki obszidiánt találtunk. Az egyik kisebb gödör késő népvándorlás kori volt. A lelőhely geofizikai felmérésére és további feltárására később kerülhet csak sor. Az újkőkori „szentélyhez” tartozó település az ettől D-re fekvő dombtetőn helyezkedett el, a kettőt egy forrás által kimosott völgyecske választja el egymástól.

HORVÁTH LÁSZLÓ

131. Nagykálló, Cuker-dűlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) *R; B; Sza*

A lelőhely Nagykálló DK-i részén, a Cuker tanyától K-DK-re fekvő Cuker-dűlőben található, a Kállai főfolyás (egykori patakmeder) keleti, magas partján. A hosszan elnyúló, É-D-i magas part valószínűleg végig lelőhely lehet, mivel azonban sávokban privatizáltak, csak egy-egy sávban tudunk cserepeket gyűjteni. Kiszántott emberi csontokat, valamint nagy mennyiségű cserepet (bronzkori és császárkori, de akadt rézkori is) gyűjtöttünk.

Ettől a helytől mintegy 60 méterrel D-re, további jellegtelen cserepeket gyűjtöttünk.

A talált cserepeket behoztuk a múzeumba, a kovák és obszidiánok többsége Szabó Lászlónál maradt.

ISTVÁNOVITS ESZTER

132. Nemesvámos, Baláca

(MRT 2. k. 34/14. lh.)

(Veszprém megye) *Ró; Kö*

A római kori villa feltáró programja keretében a főépület keleti előterében dolgoztunk, ahol ebben az évben 3–4 új épületnek, legalább két periódushoz tartozó falai kerültek elő. Az egyik új, erősen fűtött, megbolygatott épület (XVII.) valószínűleg fürdő volt, falfestmény töredékein felirat részleteket találtunk.

Az előző években már részleteiben jelentkező XV. épület feltárását folytattuk. A középkori gödrök, kemencék és munkagödrök az eredeti rétegek, szintek egy részét teljesen tönkretették.

K. PALÁGYI SYLVIA

133. Nyékládháza, Istvántó

A részletes jelentést lásd a 57–61. oldalon.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) *LT*

HELLEBRANDT MAGDOLNA

134. Nyírbátor, Magtár, volt Bátori-várkastély

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) *Kk*

Az ásatás az 1992-ben megszakadt kutatás folytatásaként mindenekelőtt a feltételezett Bátori-kúria teljes

feltárására törekedett, ám szervezési és finanszírozási nehézségek miatt óriási késéssel kezdődött meg, s csupán részeredményeket tudott elérni. Az egykori É-i kastélyszárny K-i oldalán egy a várkastélyhoz tartozó járószintről induló és a palota ÉK-i sarkához befutó árok maradványát, majd két, a várkastélynál korábbi, szürke agyagos járósintet tártunk fel. Utóbbiak közül a felsőt Zsigmond-kori sárkányrendes csempetöredék keltezi. Egy olyan gödörben, amelyet e felső járósint zár le, beledobott/zuhant égő faszerkezet nyomait lehetett kimutatni. Az alsó szürke agyagos járósinten tovább bontottuk a faszerkezetű háznak feltételezett objektum feltárását. Pontos kiterjedését és szerkezetét (karólyukak) most sem sikerült megállapítani, gazdag leletanyaga – főleg a részben mázas és áttört kályhacsempék – a 15. század elejére, de nem paraszti környezetre utaltak. A ház gödrének É-i szélébe kevéssel utóbb egy K-Ny-i irányú, egyelőre ismeretlen funkciójú cölöpsor árkat ásták.

Munkatárs: Virágos Gábor

TAMÁSI JUDIT

135. Nyíregyháza, Gyík u.

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) *N*

A leletbejelentő elmesélte, hogy valamikor régen Nyíregyházán, a Gyík utcában, a nagyanyja portáján sírokat dúltak szét. Az ember lába közt edény volt, mellette pedig lócsontok. Erről a részről egy skiccet is kaptam.

ISTVÁNOVITS ESZTER

136. Nyíregyháza, Pazonyi út

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) *B; Sza; Á; Kk*

A tervezett Tesco üzletközpont területén egy 1997 novemberében elvégzett szondázás után 1998-ban összefüggő, mintegy 2–2,5 ha-os területet tártunk fel. Összesen 161 objektumot bontottunk ki. Az ásatás során megállapítottuk, hogy egy bővizű patakba torkolló kisebb mellékág magas partján húzódtak az egykori telepek. Közülük a legkorábbi a gávai kultúrához sorolható. Ezt a korszakot képviseli több mint 30 objektum, köztük egy ház. A késő császárkori településhez a benne talált régészeti leletek alapján mintegy 40 objektum (közte több ház) sorolható. Végül a mintegy 25 biztosan Árpád-korinak meghatározható objektumot (közte több házzal) – a forrásadatok alapján a Kistelekkel azonosítható településhez tartozott – egy gótikus sarkantyú és az előforduló fehér kerámia a tatárjárás utáni időszakra keltezi. A további objektumokból régészeti lelet nem került elő.

Adminisztratív szervező és menedzser: Pappné Kurucz Katalin.